

BESZÁMOLÓ AZ EÖTVÖS LORÁND FIZIKAI TÁRSULAT MŰKÖDÉSÉRŐL

1996-ban ünnepelte hazánk a honfoglalás 1100. és a magyar iskola megteremtésének 1000. évfordulóját. Mind az ország, mind az iskola történetében egyaránt megtalálhatók dicső és sikeres időszakok, de vannak szomorú évtizedek is, amelyek az oktatás hanyatlását eredményezték.

Hosszú távon azonban a szerzetesi iskolákban, a protestáns kollégiumokban és líceumokban, valamint jónéhány világi oktatási intézményben folyó tanítás ismertté, illetve elismertté tette a magyar iskolát és közoktatást. A magyar nyolcosztályos gimnáziumok a két világháború között és azt megelőzően Európa és az egész világ tudós társadalmának igen sok híres személyiséget adtak; ezekből a középiskolákból indult el *Neumann János, Szent-Györgyi Albert, Wigner Jenő, Bay Zoltán* és még nagyon sokan mások.

Ez az iskolatípus a műveltségi anyag iskolája volt, legnagyobb erénye pedig az, hogy megtanította a gyermekeket gondolkodni és beszélni, valamint önállóan tanulni és dolgozni. Kialakította bennük a rendteremtés igényét és készségét, valamint a felelősségtudatot.

Az eredmény ismeretes: a magyar gimnáziumok a XX. században olyan világraszóló tehetségeket bocsátottak ki, akik beleszóltak a magyar kultúra, a nemzetközi tudomány és a világtörténelem alakulásába.

Erre az alapra épült fel az 1891. november 5-én létrehozott Matematikai és Fizikai társulat is, amely az Eötvös Loránd Fizikai Társulat elődje. Eötvös Loránd az alakuló közgyűlésen kitűzte az újonnan létrehozott Társulat célját: „. . . a tudomány haladását rendszeres összejöveteleinken élő szóban előadni és mindazt, ami a szakember figyelmére méltó szakfolyóiratunkban megírni: ez a mi feladatunk. . . ha elérjük azt, hogy mindenki, aki hazánkban fizikát és matematikát tanít, igazán fizikus és matematikus legyen: akkor nagy szolgálatot tettünk nemcsak az iskolának, hanem hazánk tudományosságának is. . . a mi körünkből fognak majd kiválni a tudomány önálló művelői és fejlesztői.”

Eötvös Loránd jóslatából valóság lett: a centenáriumi ünnepségeken a tudományos világ képviselte magát, tiszteletét és elismerését kifejezve a 100 év eredményeihez. (A jubileumi ünnepségről a Fizikai Szemlében részletesen beszámoltunk.)

Az elmúlt időszakban hazánkban bekövetkezett gazdasági változások előnytelenül befolyásolták a Társulat működését. Megszűnt az állami támogatás, a tagok száma pedig 2700-ról 1100-ra változott. Sajnálatos módon főleg a tanárok száma csökkent jelentősen, de probléma van a kutatással foglalkozó fizikusokkal is. Az utóbbiak döntő része – igen helyesen – alapkutatással foglalkozott és a jelenlegi gazdasági helyzetben bevezetett megszorító intézkedések őket sújtották elsősorban. A Társulat vezetőségének legfontosabb feladata napjainkban az, hogy a működéshez szükséges anyagiakat valahonnan előteremt-

se. Ennek ellenére a Társulat elnökségének munkáját úgy kell irányítani, hogy olyan ankétokat, konferenciákat és iskolákat szervezzen, amely megfelelő fórumot biztosít a szakmai fejlődéshez az eredményes kutatómunkához és segíti a fizika oktatását.

A világ gazdasága ugyanis a tudomány és technika gyors ütemű segítségével fejlődik. A műszaki haladás mind bonyolultabb technológiák segítségével valósul meg. A fejlődésben oroszlánrészt vállal magára az informatika és fizika.

Ebben a fejlődésben a fizika tudománynak és a fizikusoknak fontos szerepe van. Amikor arról beszélünk, hogy hazánk műszakilag és gazdaságilag partnere kíván lenni a fejlett ipari országoknak, akkor arra kell gondolnunk, hogy azokat a tudományokat támogassuk, amelyek lehetőséget nyújtanak szakembereinknek, hogy ezt a célt elérjék. A fizika tudományát művelni kell a legkorszerűbb igényeknek megfelelően. Tudósainknak tehát mindazoknak az ismereteknek a birtokában kell lenniük, amik azt lehetővé teszik, ehhez megfelelő kísérleti és tudományos háttérrel kell biztosítani és korszerű feladatok megoldásán kell munkálkodni.

A kívánt fejlődésnek a jól képzett szakemberek lehetnek csak a mozgatói. Szakembereink nagy elismerésnek örvendenek a nemzetközi tudományos világban, társulatunk feladata az, hogy ezt a hírnevét ápolja és őrizze.

Ezeknek a nevelési és oktatási céloknak kíván eleget tenni a Társulat a tehetségkutató és tehetséggondozó fizikaversenyek szervezésével és lebonyolításával.

Emerson amerikai költő és filozófus (1803–1882) szerint: „egy nemzet nagyságát az határozza meg, hogy mennyi lángelmét – géniuszt – termel ki, és milyen tiszteletben részesíti őket.” Jól ismerjük Széchenyi István véleményét is a kiművelt emberfők jelentőségéről.

A Társulat rendezvényei:

A szakcsoportok és megyei csoportok munkájában ugyan tapasztalható visszaesés, lényegében azonban lehetőségeikhez viszonyítva dicséretesen dolgoznak ma is ezen közösségek.

Első helyre a háromévenként lebonyolított „Fizikus Vándorgyűlés” kívánkozik, amely minden esetben nagyon színvonalas rendezvény, nagy közkedveltségnek örvend.

Másodiknak az általános iskolai, illetve középiskolai tanári ankékokat említjük meg. Ez kiváló alkalmat biztosít a szaktanárok részére szaktudásuk korszerűsítésére és felfrísítésére. Az eszközkiállítás és a „műhelyek” segítik a kreatív tanárok kibontakozását.

További évenként megszervezett rendezvények:

- Sugárvédelmi szakcsoport három napos konferenciája Balatonkenesén
- Reaktorfizikai szakcsoport őszi iskolája váltakozó helyszínnel
- Termodinamikai szakcsoport őszi iskolája váltakozó helyszínnel
- Közgazdaságtan és fizika (nemzetközi Workshop)
- Tehetséggondozó fizikatanárok 3 napos őszi konferenciája Sopronban
- Vákuumfizikai szakcsoport rendszeres havi előadásorozata

– Ifjúkutatók (diákok) nemzetközi konferenciája évente (2 évenként hazánkban)
A konferenciákon és ankétokon kiváló lehetőség nyílik más MTESZ-beli társulatokkal, így a biofizikusokkal való együttműködésre.

Biofizikus barátaink rendszeresen felkért előadói ezen rendezvényeknek, de a közös rendezvények is gyakoriak.

AZ EÖTVÖS LORÁND FIZIKAI TÁRSULAT,
AZ ELTE TTK FIZIKA TANSZÉKCSOPORTJA ÉS
A SOTE BIOFIZIKAI INTÉZETE

ELŐADÁSSOROZATOT SZERVEZ DECEMBER 12-ÉN DU. 3 ÓRAKOR
A TTK D-ÉPÜLET NAGYTEREMBEN (PUSKIN U 5-7)

FIZIKA ÉS MEDICINA

CÍMMEL
FIZIKA TANÁROK, FIZIKUSOK, ORVOSOK
VALAMINT
AZ ELTE ÉS A SOTE DIÁKJAI SZÁMÁRA

ELNÖK: TARJÁN IMRE AKADÉMIKUS

MEGNYITÓ: KISS DEZSŐ AKADÉMIKUS, A TÁRSULAT ELNÖKE

BOR ZSOLT AKADÉMIKUS (JATE): FIZIKA AZ ORVOSI GYAKORLATBAN
TRÓN LAJOS PROFESSZOR (DOTE): POZITRONEMISSZIÓS TOMOGRAFIA ÉS AZ
AGY
BAZSÓ PÉTER ORVOS-IGAZGATÓ (NEK): ÚT A SÖTÉTSÉGBŐL AZ ISMERETLEN
FELÉ (FIZIKA AZ IDEGSEBÉSZ SZÁMÁRA)
SÜVEGES ILDIKÓ PROFESSZOR (SOTE): LÉZER A SZEMÉSZORVOS KEZÉBEN
RONTÓ GYÖRGYI PROFESSZOR (SOTE): A NAP JANUS ARCA ÉS AZ EGÉSZSÉG

Társulatunkban rendszeresen megemlékezünk a nevezetes évfordulókról, illetve eseményekről. Itt említjük meg a fizikatörténeti szakcsoport 1996. tavaszán történt megalakulását is!

Társulatunknak két önálló kiadványa van: a FIZIKAI SZEMLE és a KÖMÁL (középiskolai matematikai és fizikai lapok a tanulók számára).

Oktatási kérdések

Társulatunk mindig kész volt oktatási feladatok megoldásában való részvételre és figyelemmel kísérte a természettudományok oktatásával kapcsolatos eseményeket. Többször felajánlottuk segítségünket is, és szükségesnek tartottuk azt, hogy véleményünket hivatalosan is az illetékesek tudomására hozzuk. Szomorúan tapasztaljuk azt, hogy a hivatásos intézmények nem tekintik Társulatunkat segítőtársnak. Ez annál is inkább sajnálatos, mert tagságunk összetétele lehetővé tenné széleskörű hozzáértésen alapuló vélemények kialakítását, és így segíthetné a helyes döntések meghozatalát, kudarcok elkerülését.

Társadalmunkban ugyanis az elmúlt időszakban megnőtt a természettudomány-ellenesség. Ez alatt nemcsak az áltudományos nézetek hihetetlen méretű terjedésére gondolunk, noha ezek is kimondhatatlanul veszélyesek és károsak, hanem arra is, hogy az emberek a természettudományt valamilyen ellenségnek tekintik. Az atombomba stb. a fizikusok bűne, de arra nem gondolnak soha, hogy Magyarország villamosenergia ellátásának közel fele Paksról jön, és a laikus minden állításával szemben az atomenergia az egyik legtisztább energiafajta.

A fizika beépült a társadalmunkba mindenhova, illetve az életünkbe is!

Nekünk ma az a legfontosabb feladatunk, hogy türelmes felvilágosító, illetve ismeretterjesztő munkával ezen változtassunk.

A Fizikai Társulat számos akciót kezdeményez és szervez, hogy az átlagos emberek figyelmét felkeltse a fizika szépségére és hasznosságára.

– Létrehoztuk a „Csodák Palotáját”, ahol érdekes kísérleteket végezhet maga a látogató is, illetve működés közben mutatják meg azokat számukra.

– A Társulat felhívására megmozdult a fizikustársadalom. Az egész országból jelentkeztek a szakma legjobbjai népszerűsítő előadások és kísérleti bemutatók megtartására. Elkészült egy „kínálati lista”, melyet a szaklapok közöltek. A többszáz téma összegyűjtése során az volt a legfontosabb elv, hogy a tanuló minden esetben lássa, illetve tapasztalja a jelenséget!

Ezen intézkedések elmaradása nemcsak a modern technika alkalmazását száműzné hazánkból, hanem az országot fél- (vagy egész!) gyarmati sorba taszítaná! Az érdeklődőkkel és a kreatív tanulókkal természetesen továbbra is a már bevált módon külön foglalkoznak tanáraink.

Tehetséggondozás, tanulmányi versenyek

Társulatunk alapításától kezdve gondot fordított a tehetséges és kiemelkedő képességű tanulók felfedezésére, gondoskodott tehetségük ápolásáról, tudásuk fejlesztéséről.

Szinte minden megyében van néhány helyi fizikaverseny, itt csak az országos, illetve nemzetközi versenyekről szólnak:

Eötvös verseny: egyfordulós fizikaverseny, amelyen a középiskolai tanulók, valamint az elsőéves egyetemi hallgatók indulnak.

Mikola Sándor Országos Középiskolai Tehetségkutató Fizikaverseny: a legnépesebb tanulmányi verseny. Az első – iskolai – fordulóban közel 20 ezer tanuló indul, a gyöngyösi, illetve soproni döntőbe (3. forduló) 50–50 tanuló jut.

Öveges József Országos Általános Iskolai Fizikaverseny: szintén három fordulós verseny, a döntőt Tatán rendezik meg.

Vermes Miklós Fizika Emlékverseny (Sopron): E versenyt olyan területek tanulói számára írtuk ki, ahol magyar tanítási nyelvű iskolák léteznek (történelmi Magyarország). Napjainkban évente 6–8 ország fiataljait látjuk vendégül Sopronban, köztük természetesen olyanokat is akik magyarul nem beszélnek. 1996-tól a finnek is résztvesznek, a soproni döntőbe közel 200 tanuló kerül be.

Fényes Imre Olimpiai Válogató Fizikaverseny (Sopron)

Ortvai Rudolf problémamegoldó verseny (Egyetemi hallgató részére)

ATOMKI (Debrecen) országos mérési és kísérleti pályázat

Paksi Atomerőmű Rt. környezetvédelmi pályázata

Bugát Pál Országos Természetismereti verseny (Gyöngyös)

Versenyeink és tehetséggondozó munkánk hatékonyságát igazolja, hogy a nemzetközi fizika diákolimpiákon a magyar csapat fényes sikereket ér el rendszeresen, megelőzzük a világ műszaki fejlettségben élenjáró országait. A vezető szakemberek véleménye szerint tehetségkutató és tehetségápoló munkánkkal jelentősen hozzájárulunk az ország műszaki színvonalának fejlesztéséhez. Az utóbbi 4–5 évben versenyeinken megjelentek a környező országok magyar nyelvű fiataljai is. Úgy véljük, hogy erősítjük ezen tanulók magyarságtudatát is és a szomszédos népek ifjúságának lehetőséget teremtünk egymás jobb megismeréséhez, valamint baráti kapcsolatok kiépítéséhez.

Az ország jelenlegi helyzetéből kimozdulni kizárólag magas szellemi hányadot tartalmazó korszerű termékek előállításával lehet. Ennek érdekében oktatásunk modernizálását, a tehetséges tanulók felkarolását és a tudományos munka támogatását kell előtérbe helyezni.

Hittel valljuk, hogy a Társulat tudományos és tehetségkutató munkájával hazánk felemelkedésének ügyét szolgálja hiszen tudjuk, hogy az ország kizárólag saját erőből fog talpraállni, nem további kölcsönök felvételével. Csak nagyon jól képzett korszerű ismeretekkel rendelkező szakemberek képesek ezen szép, de óriási feladat megoldására.

NAGY MÁRTON
az ELFT alelnöke

EBSA	European Biophysical Societies Association
EFOMP	European Federation of Organisations for Medical Physics
EFSUMB	European Federation of Societies for Ultrasound in Medicine and Biology
EHPRG	European High Pressure Research Group

(Tájékoztató a 81. oldalon!)

A MAGYAR BIOKÉMİKUSOK EGYESÜLETE CÉLJAIRÓL, TEVÉKENYSÉGERŐL

A Magyar Biokémiai Egyesület 1996-ban megválasztott főtítkáráként remélem megbocsátható, hogy nem annyira az egyesület elmúlt 5–6 éves munkájával, hanem inkább terveivel foglalkoznék a soron következő néhány oldalon. A tervek körvonalazását azért is érzem fontosnak, hiszen jónéhány közülük olyan, amelyben a biokémiai egyesület számít az élettudományok területén működő társegyesületek támogatására is. A tudományok mai fejlettségi szintjén egyre nehezebb eldönteni, hogy „fiú-e az ember vagy leány”, azaz, hogy leginkább biokémikusnak, biofizikusnak, sejtbiológusnak, immunológusnak, vagy orvoskutatónak vallja magát. Az interdiszciplinaritás talán egy olyan fejlett tudományos élettel rendelkező kis országban, mint Magyarország, még kifejezettebb, hiszen itt a „saját körök”, az azonos témával foglalkozó kutatók száma oly szűk, hogy az embert a velük ápolt kapcsolatok nem vonják el annyira a többi, számára részben, vagy teljesen idegen megközelítéstől, mint egy szélesebb kutatói gárdával rendelkező ország, pl. az USA, Anglia, Németország, vagy Japán esetén. Ezt a hátrányból fakadó előnyt, amely váratlan, nagy tudományos visszhanggal és haszonnal járó felfedezések, új megközelítési módok kovácsa lehet, jobban, tudatosan ki kellene használnunk. Ehhez nyújthat segítséget az a néhány javaslat, amely a most következő rövid beszámolóban olvasható.

Nagyrendezvények

A Biokémiai Egyesület eddig két, mind tudományos, mind anyagi szempontból sikeres FEBS Meeting-et rendezett, ahol az európai biokémikus társadalom mellett más kontinensek prominens biokémikusai is képviseltették magukat. Egyesületeink életében a „pénztermelés” egyik legfontosabb (és szakmailag legnívósabb) formái a nagyrendezvények, a konferenciák. A soron lévő 8. Európai Biotechnológiai Kongresszus (1997. augusztus 18–22., Budapest) mellett jónéhány magyar tudományos társaság, így a Biofizikai és a Biokémiai Egyesület is részt vállalt az „International Congress of Stress” című nemzetközi kongresszus megszervezésében. Az 1997. július 1–5. közötti konferencián a stressz válasz teljes területét szeretnénk átfogni a molekuláris szinttől az emberi/társadalmi pszichikumig bezárólag. A Biokémiai Egyesület pályázatot adott be a 2003-as IUBMB (International Union of Biochemists and Molecular Biologists) nemzetközi konferenciájának megrendezésére, amelyre az egyesületen kívül Kanada és a Dél-Afrikai Köztársaság is pályázik. Felmerült annak az ötlete is, hogy 1999-ben vagy 2000-ben mi rendezzük a 7. IUBMB Conference-t „Signal Transduction Therapy” témakörben.

Doktori konferenciák

A nem csak számunkban, hanem munkájuk minőségében is örvedetesen fejlődő doktorjelöltek fórumaiként három (egymást segítő, kiegészítő) javaslat is felvetődött:

1. *Faragó Anna* kezdeményezése alapján *Fésűs László* vállalta egy olyan országos konferencia megszervezését, ahol főként doktorjelöltek, friss doktorok előadásaira kerülne sor.

2. Felmerült az ötlete a kisebb, tematikus doktori konferenciák megrendezésének is. Hasznos lenne, ha ezeknek a közös néven (pl. a Gordon-konferenciák mintájára gordonka-konferenciák . . .) kívül bizonyos más elemei (pl. a résztvevők maximált létszáma, helyszínek, központi támogatás, a kiemelkedő fiatal résztvevők elismerése) is közösek lennének. Ebbe a sorozatba illeszkedhetne a Biológiai Társaság Sejt- és Fejlődésbiológiai Szakosztályának, valamint Biokémiai Egyesületnek közös rendezvénye a „Búbánatvölgyi” néven elhíresült, ez év októberében Kecskeméten újra megrendezésre kerülő jelátviteli konferencia.

3. Támogatandó lenne két-három doktori iskola találkozása is, ahol a kötetlen, szemináriumjellegű előadások mellett a közvetlen tudományos együttműködés kérdései is jobban a felszínre kerülhetnének.

„Pénzköltés”

A Biokémiai Egyesület tavaly tisztújító közgyűlése javaslatait megfogadva érdemes lenne a területi egységeknek bizonyos működési keretet elkülöníteni és megfontolni – akár a fenti doktori konferencia láncolattal összhangban is – egy fiataloknak adható díj alapítását. Ha a nagyrendezvények és más pénzszerző akciók sikerrel járnak az egyesület fontos „beruházása” lehetne néhány posztdoktori ösztöndíj létrehozása is.

Kapcsolat más társaságokkal

Mint azt a bevezetőben is jeleztem, az élettudományok egyedi diszciplínái egyre inkább összefonódnak. Jómagam a Magyar Biológiai Társaság Sejt- és Fejlődésbiológiai Szakosztályának nemrég leköszönt titkáráként különösen tudatában vagyok ennek. Így nagyon szeretném, ha az élettudományokkal (biokémia, sejtbiológia, biofizika, élettan stb.) foglalkozó tudományos egyesületek, társaságok valamikor a közeljövőben egy közös, *Fésűs László* szavaival élve, „Federation jellegű” kongresszust tartanának. E kongresszus ötletének igen pozitív visszhangja volt mind a biofizikai, mind pedig az élettani társaság részéről. A kezdetet a biofizikusok és biokémikusok 1997-ben egyaránt Pécsen sorakerülő konferenciájának közös koordinálása jelenthetné. A részletek kidolgozása jelenleg folyik.

Hasznos lenne, ha a Magyar Biológiai Társaság Sejt- és Fejlődésbiológiai Szakosztálya által kiadott „Sejtbiológiai Ki Kicsodát” a biofizikusok és a biokémikusok együttműködésével, más tudományos társaságok bevonásával „Élettudományi Ki Kicsodává” lehetne bővíteni. Az eddig megkeresett társ-társaságoktól érkezett kezdeti visszhangok mindkét kezdeményezésre biztatóak.

A biokémiai egyesület hagyományosan jó nemzetközi kapcsolatrendszerét számottevően megerősítené, ha a nemrég alakult, nagyreményű Molekuláris Biológiai Szakosztály révén napi munkakapcsolatot tudnánk kialakítani más, molekuláris biológiával foglalkozó nemzeti és nemzetközi szervezetekkel.

„A főtitkári hobby”: a középiskolások

Mindenkinek van olyan szokása, szenvedélye, amelyhez mások számára sokszor megmagyarázhatatlan makacssággal ragaszkodik. Van, aki herendi porcelánt gyűjt, van, aki sziklára mászik. Számomra az egyik ilyen hobby a legtehetségesebb középiskolások segítése. Sohasem tudtam elfogadni, hogy a tudomány művelése az adott embertől függetlenül életkorban mérhető „érettséghez”, adott előismerettömeg fejbegyömöszöléséhez kötött. Éppen ellenkezőleg: a tizenévesek elfogulatlan, friss szelleme nem csak a saját, tudomány iránti elkötelezettségüket teheti egy életre szóló élménnyé ebben a korban, hanem az őket befogadó labornak is adhat előnyöket. Ezért szolgált különösen nagy örömmre, hogy a nemrég megjelent, csaknem 300 olyan kutatóhelyet listázó összeállításban, amely a középiskolások számára is nyitott tudományos műhelyeket ismerteti, a biokémikusok mellett számos kiváló biofizikust is üdvözölhettem. Reményeim szerint e mozgalomról a következő évkönyvben részletesen is beszámolhatok a tagtársaknak.

CSERMELY PÉTER
főtitkár

BESZÁMOLÓ A MONT-RÓL

A Magyar Orvostudományi Nukleáris Társaság, a MONT az elmúlt években is „tartotta formáját”, az előző években megszokott, igényes szakmai-tudományos tevékenység összefogását, irányítását. Az izotópdiaosztika hazai tudományos társaságaként kétfévente (Pécs, Kecskemét, Szeged, Eger) jó látogatottságú, neves külföldi előadók részvételével és színvonalas társasági programmal kísért kongresszust rendezett, évente több tudományos ülést tartott. Nemzetközi kapcsolatai intenzívek voltak, a szakma európai kongresszusain általában 50–70 fő vett részt. Taglétszáma stabilizálódott, a társult tagokkal együtt összesen mintegy 400 tagja van. A nukleáris medicina hazai fejlődését elősegítette, hogy 1991-től Csernay László professzor által vezetett önálló Szakmai Kollégiumunk működött, amelyet azonban – sajnos – 1995-ben a Népjóléti Minisztérium megszüntetett.

A MONT legutóbbi, 1995 júniusában tartott IX. Kongresszusán új vezetőséget és elnökséget választottunk. A Társaság elnöke *dr. Szilvási István* (Haynal Imre Egészségtudományi Egyetem, Nukleáris Medicina Klinika) lett. Az új főtitkár *dr. Környei József* (Izotóp Intézet Kft.). Az új vezetőség az előző vezetés áldozatkész és sikeres tevékenységét kívánja folytatni. Ennek jó előfeltétele, hogy tagságunk nagy része a szakma iránt elkötelezett.

A Társaság fő céljai:

1. Az oktatási tevékenység

1.1. A European School of Nuclear Medicine 1994-ben elsőként Budapesten tartott sikeres rendezvényét követően fiatal tagjaink közül sokan vettek részt a környező országok hasonló – a European Association of Nuclear Medicine szervezésében és támogatá-

sával tartott – magas színvonalú, továbbképző jellegű rendezvényein. 1996 októberében újra a MONT volt a „gazdája” egy következő kurzusnak.

1.2. *A hazai továbbképző tanfolyamok segítése támogatása jegyében tagjaink e tanfolyamok rendszeres előadói.*

1.3. *A szakdolgozók továbbképzését a MONT tagjai a megfelelő oktatási intézmények munkájában való részvétellel is támogatják. Dr. Földes Iván szerkesztésében magyar nyelvű, szakasszisztensek számára írt, de orvosaink által is jól használható jegyzet jelent meg 1995-ben.*

2. *Együttműködés a nem-orvos diplomások oktatása és tudományos tevékenysége érdekében.*

A nukleáris medicina kifejezetten interdiszciplináris tudományág, ezért a MONT számára is rendkívül jelentős a fizikusok, mérnökök, vegyészek, gyógyszerészek továbbképzési lehetőségeinek, tudományos tevékenységének támogatása. E téren azonban – szervezési-oktatáspolitikai okok miatt – még sok a tennivaló. Ezért is kell támogatnunk valamennyi, a nukleáris medicina határterületeivel foglalkozó tudományos társasággal való együttműködést.

3. *Fiatal tagtársaink szakmai fejlődésének elősegítése.*

Az újjáalakuló Izotópdiaosztikai Alapítványunkon keresztül anyagilag is igyekszünk támogatni szakmai utánpótlásunk, a fiatal kollégák képzését és tudományos munkáját pályadíjak, utazási támogatás formájában.

4. *Tudományos rendezvények.*

Végül, természetesen tudományos társaságunk szakmai rendezvények tartásával is igyekszik a hazai nukleáris medicina szakmai színvonalának emelésére. Munkacsoportjaink (in vivo, in vitro, mérés technikai, radiofarmakológiai) tudományos ülésein, amelyeket olykor más társaságokkal együtt szervezünk, lehetőségek kívánunk nyújtani aktuális tudományos kérdések megtárgyalására.

Munkánkhoz támogatást kérve, szakmai-tudományos együttműködést felajánlva a MONT nevében üdvözlöm a Magyar Biofizikai Társaság kedves tagjait:

SZILVÁSI ISTVÁN
a MONT elnöke

A MAGYAR RADIOLÓGUS TÁRSASÁGRÓL

Röntgen felfedezése után alig két hónappal megindult hazánkban is a röntgensugárral a munka. Az e téren tevékenykedő orvosok 1922-ben kezdeményezték külön társaság megszervezését, ez volt a Magyar Röntgen Társaság. Első elnöke *Gergő Imre* egyetemi magántanár, a László Kórház sebész(!) főorvosa. Tevékenységük tényleges kezdete az 1923. november 12-én tartott első tudományos ülés. Egyidejűleg azonban *Kelen professzor* irányításával létrejött a Magyar Orvosok Röntgen Egyesülete. A két társaság eleinte párhuzamosan működött, de hamarosan rájöttek, hogy nem érdemes külön utakon járni. Az erősödő egyesülési törekvések azonban csak 1945 után jártak eredménnyel, mikor megalakult egységes szervezetként a Magyar Radiológus Társaság.

A Magyar Röntgen Társaság hivatalos lapja a Nagy Andor által kiadott Röntgenológia című folyóirat volt, ez 1928-ig jelent meg. Kelen professzor 1926-ban bízta meg Végh Józsefet, a Magyar Röntgen Közlöny szerkesztésével. Ennek utódja és folytatása a napjainkban is élő Magyar Radiológia, melyet Végh József szerkesztett, 1980-ban bekövetkezett haláláig.

A II. világháborút követő években megalakult Magyar Radiológus Társaság képezi azóta egységesen a folytonosságot. Kezdetben a röntgenológiával foglalkozó orvosokat tömörítette, majd a szakma fejlődésével párhuzamosan képviselte a kialakuló részdiszciplínákat, a sugárterápiát, nukleáris medicinát, ultrahang-diagnosztikát, angioradiológiát, intervenciós radiológiát, beleértve a kibomlott új technikákat, mint a CT és a mágnesrezonanciás vizsgálati technika.

A Társaság alapszabályban megfogalmazott célja a magyar radiológia fejlesztése, a tagok szakmai-tudományos ismereteinek bővítése. Ennek eszköze a Magyar Radiológia című folyóirat, a Társaság által rendszeresen szervezett kongresszusok, tudományos és továbbképző rendezvények. Zsebők Zoltán munkatársaival 1961-ben szervezte meg az I. Magyar Radiológus Kongresszust, melyet azóta kétévenként rendszeresen megtartanak. Ezek a kongresszusok nemzetközi szakmai fórumokká nőttek ki magukat. Lehetőséget biztosítottak és biztosítanak a hazai radiológusok tudományos eredményeinek előadására, külföldi előadók egyre növekvő számú részvételével pedig kitűnő alkalmat nyújtanak nemzetközi kapcsolatok ápolására, a haladottabb külföldi eredményeinek közelebbi megismerésére.

Az elmúlt években lezajlott politikai átalakulások közelebb hozták hozzánk az addig többé-kevésbé elzárt nyugati világ szakmai köreit. Az így kialakult kapcsolatok már eddig is számos magyar radiológusnak biztosítottak továbbképzési lehetőséget korszerű radiológiai intézményekben. Ezen lehetőségek felkutatásában és a fiatalok – de nemcsak a fiatalok – számára elérhetővé tételében jelentős szerepet játszik a Társaság, nem utolsósorban tekintélyesebb tagjainak és vezetőinek személyes ismeretségeit is kihasználva. Ennek a ténykedésnek hazai megnyilvánulásai a különböző külföldi intézmények és társaságok által Magyarországon tartott továbbképző kurzusok, mint pl. a Halley-project, a magyar–francia radiológusnapok, a Jefferson-project stb.

A Társaság legfőbb képviseleti szerve a közgyűlés. Ez választja meg kétévenként a Társaság vezetőségét, mely a következő időszakban összefogja és irányítja a Társaság munkáját. A radiológia fejlődése és specializálódása során a Társaságon belül létrejött az ultrahang, az osteológiai és a gyermekradiológus-szekció, külön társaságokba szervezkedett az onkoradiológia és a nukleáris medicina szakembergárdája. Ezen rokon társaságokkal és a medicina egyéb területeit képviselő többi társasággal való kapcsolattartást is fontos feladatának tekinti a Radiológus Társaság, hiszen enélkül az időnként felmerülő határterületi problémák megoldása alig képzelhető el.

A Társaság vezetősége kéthavonta rendszeresen ülészik az elnök és a főtitkár irányításával. Üléseiken a fentebb körvonalazott kérdéseken kívül foglalkoznak a hazai radiológusok minden egyéb gyakorlati problémájával is, ezen kérdésekben szorosan együttműködve a Szakmai Kollégiummal, melynek számos tagja egyben a Társaság választott vezetőségi tagja is.

LACZAY ANDRÁS

A MAGYAR ORVOSI LASER ÉS OPTIKAI EGYESÜLET (MLE)

A magyar orvosi laser és optika mint egyre önállóuló tudományág színvonalának emelése, a tagok szakmai és tudományos ismereteinek bővítése, az érdekek képviselése és védelme, a hazai eredmények nemzetközi bemutatása, valamint a képzés és továbbképzés támogatása céljából alakult meg 1992. szeptember 1-jén.

Elődjét a Magyar Orvosi Laser Tudományos Tanácsot 1991. április 17-én hozták létre, mely az MLE létrejöttével fejezte be előkészítő tevékenységét. A MOTESZ Szövetségi Tanácsa 1995. április 19-én vette fel az egyesületet a MOTESZ tagegyesületei sorába.

Az egyesület 1992-ben 4 évre megválasztott elnöksége:

Elnök: *Prof. dr. Bánhidny Ferenc*, főtitkár: *dr. Gáspár Lajos*

Tagok: *Prof. dr. Brooser Gábor, Prof. dr. Kásler Miklós, Prof. dr. Czigner Jenő, Prof. dr. Kroó Norbert, Prof. dr. Ribári Ottó, Prof. dr. Ihász Mihály, dr. Barabás Klára, dr. Lippényi Tivadar, dr. Zólyomi Zoltán.*

Az egyesület 40 tagú vezetőségében az orvosegyetemek, a laserrel foglalkozó szakterületek, és az egyes országok képviselőket kaptak.

A tagkönyvvél rendelkezők száma 360 fő, tagdíj évi 1200 Ft.

A vezetőség két-három havonta tart üléseket, féléves munkaterv szerint dolgozik.

Két kongresszust rendeztünk 500, illetve 400 fő részvételével. Az MLE rendszeres tudományos ülésein több mint 100 előadás hangzott el. Támogatja az egyesület laserközponok létrehozását, valamint az orvostovábbképző programokat, melyben 1500 orvos vett részt. Szakmai munkacsoportok jöttek létre és foglalkoznak egy-egy szakterület laseres kérdéseivel. A vezetőség 5 tagja az elmúlt években lasertémából védte meg disszertációját.

Az MLE támogatja az orvostképzést, könyvkiadást, a kiemelkedő kutatókat az egyesület Mester Endre emlékérmével tünteti ki.

Az MLE támogatásával jött létre a Magyar Tudományos Akadémia biomedicinális Optikai Albizottsága, mellyel és a Rákellenes Laser Alapítvánnyal több területen szorosán együttműködik: pl. az 1996-os nemzetközi laserkonferencia szervezésében, pályázatok, ösztöndíjak, utazási támogatások odaítélésében. Részbén az egyesület tevékenységének eredménye, hogy 1992-ől képest a sebészi laserek száma hazánkban a kétszeresére emelkedett (jelenleg 150 db), a soft lasereké pedig háromszorosára (jelenleg 1500 db). Az oktatási programokkal a személyi-szakmai, a készülékekkel pedig a tárgyi feltételei teremtődtek meg egy új tudományának a lasermedicinának Magyarországon.

Az orvosi laser és optika rohamos és széleskörű fejlődése megköveteli, hogy a személyi és tárgyi feltételek további fejlesztése mellett az egyesület középtávú terveiben szorgalmazza laser és optika szakorvosi vizsga, laser és optika szakmai kollégium feltételeinek megteremtését.

A Magyar Orvosi Laser és Optikai Egyesület mint a MOTESZ legfiatalabb tagegyesülete további kapcsolatok kiépítésére törekszik más orvostudományi egyesületekkel, társaságokkal. Ezt amiatt is különösen fontosnak tartjuk, mivel az orvosi laser és optika multidiszciplináris új önállóuló tudományága a medicinának és csak a „klasszikus alapszakmákkal” kooperációban lehetséges céljainak elérése a gyógyítás, oktatás, tudomány színvonalának emelése.

GÁSPÁR LAJOS
a MLE főtitkára

MEGALAKULT A MAGYAR ULTRAHANG TÁRSASÁG

Hosszas előkészület után 1994. november 15-én megalakult a Magyar Ultrahang Társaság (MUT).

A János Kórház-i alakuló ülésen közel száz aktív résztvevő szavazta meg a társaság alapszabályát, ezzel hivatalosan is kinyilvánítva azon szándékát, hogy szükséges egy magyar interdiszciplináris egyesülés, mely önálló jogi személyként képviseli a tagok szakmai és tudományos érdekeit. Már az alakuló ülésen is elhangzott, hogy a most megalakult MUT a már működő diszciplináris társaságok érdekeit és jogosítványait támogatja.

A tagság egyéni belépéshez kötött és ez megfelel a nemzetközi szövetség – EURO-SON – ilyen irányú szabályainak.

A MUT vezetőségének és tisztségviselőinek névsora:

Tiszteletbeli elnök: *Szeben Ágnes*, elnök: *Harmat György*, alelnök: *Asbót Richárd*, főtitkár: *Székely György*, vezetőségi tagok: *Gersei Emma*, *Kovács András*, *Németh János*, *Szigetvári Iván*, *Winternitz Tamás*, *Rosta András*, *Tóth Katalin*, *Vadnai Marianna*.

A Magyar Ultrahang Társaság fő feladatának tartja az interdiszciplináris munka kialakítását olyan rendezvénysorozat keretében, amely egy adott, ultrahang diagnosztikával kapcsolatos témakörben, a téma egyéb aspektusait is tárgyalja. Az egyes orvostudományi társaságok aktív közreműködését várjuk előadók delegálásával, programok szervezésével. A tudományos ülések egyben, mint oktatási programok, továbbképző jellegűek lesznek. Számítunk nem csak az egyes szakterületek művelőire, hanem azokra a kollégákra is, akik tágabb kitekintést szeretnének a medicina új területeire. A programokon való részvétel díjtan.

SZÉKELY GYÖRGY

főtitkár

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA BIOFIZIKAI BIZOTTSÁGA

(Történeti áttekintés)

A MTA 1965-ben elfogadott határozata nyomán a különböző tudományterületek állapotának felmérésére tényfeltáró bizottságokat hozott létre. A Biológiai Osztályhoz a Növényélettani, Genetikai, Biokémiai, Biofizikai és a Citológiai Bizottság tartozott.

A Biológiai Osztály *Ernst Jenő* akadémikust nevezte ki a Biofizikai Bizottság elnökévé. A Bizottság tagjai voltak: *Tigyi József*, *Bozóky László*, *Ladik János*, *Tarján Imre*, *Fehér Ottó*, *Ketskeméthy István*, *Geszti Olga* és *Ágoston Erika*. Ez a Bizottság irányította annak a kilenc albizottságnak a munkáját, amely a tényleges tényfeltáró vizsgálatot végezte a következő területeken: szubmolekuláris struktúrák (rtg-diffrakció stb.), biokibernetika, ingerületi jelenségek, mikro- és szubmikro-struktúra, izomműködés, transzport jelenségek, bioenergetika, sugárfizika – ezen belül: dozimetria, sugárbiofizika (sugárbiológia). Azonkívül, hogy az említett kutatási területekről részletes jelentés készült, a Bizottság a biofizika tanításának a problémáit, a nyelvtudás fontosságát, a biofizikai kutatás felszereltségének helyzetét, az országon belüli együttműködés lehetőségeit is megvitatta és elvégezte a kutatási területek koordinálását.

Miután a Biofizikai Bizottság a fentiekben körvonalazott munkát elvégezte, a MTA egyik állandó szakértői bizottságává alakult (a Biológiai Osztály felügyeletével) tizenhárom taggal, *Ernst Jenő* elnökletével. *Tigyi József* lett a Bizottság titkára, aki évente jelentésben számolt be a Bizottság munkájáról.

A bizottság feladatai közé tartozott, hogy figyelemmel kísérje a hazai biofizikai kutatási, oktatási és publikációs tevékenységet, valamint a biofizikai kutatás eredményeinek széles körű megismertetését. Ugyanakkor a MTA Biológiai Osztályának tanácsadó testületeként szakértői véleményt adott a hazai biofizikai kutatócsoportok kutatási terveiről, beszámolóiról, és javaslatokat készített a biofizikai kutatás fejlesztésével kapcsolatban.

Háromévenként – az akadémiai választásokkal egyidőben – kisebb változások következtek be a Bizottság összetételében. Az 1976-os választásokat követően – továbbra is *Ernst Jenő* elnöksége alatt – *Niedetzky Antal* lett a Bizottság titkára. *Ernst Jenő* 1981. február 27-én bekövetkezett halála után *Tigyi József* vette át az ekkor 15 tagot számláló testület elnökségét. A munkát nyolc szakértői albizottság (transzportjelenségek, izomműködés, ingerület, sugár-biofizika, fotobiológia, kvantumbiológia, biokibernetika és elméleti biofizika) segítette. Ez időtől kezdve a Bizottság úgy döntött, hogy minden évben legalább egy ülést valamelyik biofizikai kutatóintézetben vagy biofizikai tanszéken tart, hogy ezáltal is szorosabb kontaktust teremtsen a speciális területeken dolgozó kutatókkal, és megismerkedjék a mindennapi kutatómunka problémáival.

Az 1985-ös választást követően *Lakatos Tibor* lett a Bizottság titkára. A következő hároméves periódusban (1988-tól) az elnökséget *Damjanovich Sándor* vállalta, akit 1991-ben *Trón Lajos* követett. A titkári teendőket 1994-től *Szöllősi János* végezte.

Jelenleg, 1997 tavaszától a Bizottságot *Ormos Pál* és *Somogyi Béla* vezetik társelnökként, titkára *ifj. Szabó Gábor* lett.

Az 1985-ös évet követően a Bizottság feladatai közé tartozott az OTKA pályázatok elbírálásában való részvétel: szakértői jelentések és értékelések megvitatása alapján a Bizottság titkos szavazással döntött a pályázatok felterjesztési sorrendjéről.

A következő években a Bizottság résztvett az Akadémia tanszéki kutatócsoportjai munkájának értékelésében, valamint az akadémiai doktori pályázatok előzetes bírálatában és értékelésében. A Bizottság képviseltette magát a rádió, a televízió és az újságok tudományos rovatvezetőivel rendezett tanácskozáson, amely a tudományos kutatás eredményei jobb megismertetésének elősegítését célozta. A kutatói tevékenység értékelésével kapcsolatban a Bizottság részletesen megvitatta az egyetemi oktatás és a kutatómunka kapcsolatát és leszögezte, hogy a kutató és oktató munka szoros kölcsönhatásban van és ennek figyelembevétele nélkül nem lehet érdemben összehasonlítani az oktató és a nem oktató kutatóhelyek eredményességét.

Fontos megemlíteni, hogy a Bizottság szorosan együttműködött a Magyar Biofizikai Társaság Elnökségével a Budapesten 1993-ban rendezett tizenegyedik Nemzetközi Biofizikai Kongresszus előkészítésében és szervezésében.

A kilencvenes évekre a Bizottság elvesztette befolyását az OTKA pályázatok rangsorolására, és megszűnt a korábban nagy szerepet játszó kutatási koordináció (és a Bizottság ezzel kapcsolatos feladatköre) is. Ezek miatt és a kutatócsoportok támogatásában bevezetett automatizmusok miatt a Bizottság működési területe jelentősen szűkült, ad hoc feladatok megoldására korlátozódott és saját magának kell megtalálnia a minél haszno-

sabb működés kereteit. Egyik fontos szerepe, hogy tudományos-szakmai centrumként jelenjék meg a hazai biofizikai tudományos közéletben, figyelemmel kísérje a kutatóhelyek tevékenységét és az áttekintés birtokában tanácsokat adjon és ajánlásokat tegyen anélkül, hogy az intézmények önállóságát sértené. A működési hibák feltárása és a lehetséges javítási módok megvitatása hasznos segítséget nyújthat a Bizottság látókörébe eső intézményeknek, és ez is részét képezheti a hazai biofizikai kutatók közti információáramlás elősegítésének. A Magyar Biofizikai Társasággal való szorosabb együttműködés lehetőségének kihasználása is segíthet az új működési profil kialakításában.

LAKATOS TIBOR

Az MTA Biofizikai Bizottságának tagjai

(1997–)

Hivatalból a Bizottság tagja:

Bor Zsolt akadémikus,
Damjanovich Sándor akadémikus,
Keszthelyi Lajos akadémikus,
Tarján Imre akadémikus,
Tigyi József akadémikus
Vicsek Tamás akadémikus és
Trón Lajos egyet. tanár, közgyűlési képviselő;

a Bizottság választott tagjai továbbá:

Dér András	Rontó Györgyi
Fidy Judit	Simon István
Garab Győző	Somogyi Béla társelnök
Köteles György	Szabó Gábor titkár
Lakatos Tibor	Szöllősi János
Maróti Péter	Szökefalvi-Nagy Zoltán
Matkó János	Zimányi László
Ormos Pál társelnök	

A Bizottság tagjai két akadémikus kivételével valamennyien Társaságunk tagjai is.